

La ciència era una festa

Per tercera vegada l'estat francès ha viscut la Festa de la Ciència, una manera d'acostar l'activitat científica al públic i d'unir investigadors i la resta de ciutadans al voltant de la recerca i de la tecnologia.

La ciència: no hi ha res de més divertit!" era el lema amb el qual Hubert Curien, aleshores ministre francès d'Ensenyament Superior i de la Recerca, va tirar endavant "Science en Fête" l'any 1992. N'era la primera edició i Curien ja no va poder repetir l'experiència. El Govern socialista va caure i Balladur va dirigir un nou executiu de dretes.

Però el nou ministre, François Fillon, devia pensar que la ciència, efectivament, era divertida. I, per això, aquests dos últims anys, el 1993 i el 1994, la ciència ha tornat a convertir-se en una festa a tot l'estat francès. A final de maig, col·loquis, debats, exposicions, festivals, concursos, visites i totes les activitats que la imaginació ha suggerit han mobilitzat més de 5.000 científics i més d'un milió i mig de visitants.

"Volem demostrar que la ciència és un bé comú", explica Alain Tournier, director de Science Animation, una entitat amb seu a Tolosa de Llenguadoc i que es dedica, com el seu nom indica, a organitzar activitats diverses per acostar la ciència al públic.

"La filosofia —explica— és semblant a la que inspira la Festa de la Música. Cal acostar la ciència a la gent. I finalment s'ha aconseguit que la ciència entrés en el paisatge cultural".

La idea de difondre la ciència a base de grans festivals o festes és una realitat a diversos punts d'Europa. Itàlia i Escòcia, per exemple, viuen, respectivament, la setmana de la cultura científica i un festival, que es desenvolupa a Edimburg. Aquestes manifestacions es duen

XAVIER DURAN

La Festa. Serveix per a acostar els treballs de laboratori als joves.

Espectacle de química a Tolosa de Llenguadoc. S'han fet actes a més de 700 ciutats.

a terme a base de grans muntatges, però cal valorar sobretot les activitats menys espectaculars que es realitzen a tot el territori i que acosten l'activitat científica a persones que solen estar-ne allunyades.

"S'ha donat el cas —explica Tournier— que algun científic hagi anat a fer una conferència a un poble ben petit, de només una trentena d'habitants. Ha tingut deu persones escoltant-lo i comentant coses. Doncs ja són deu persones més que senten parlar d'un científic".

Les xifres de la Festa de la Ciència no són pas insignificants: en més de 700 ciutats s'hi han desenvolupat actes, gairebé 2.000 activitats —sense comptar les que molts centres de recerca, museus, escoles o entitats hagin endegat—, 5.000 científics mobilitzats. Però la cosa més important és potser allò que les xifres no poden explicar: el treball a les escoles, la direcció dels professors i l'entusiasme dels alumnes de totes les edats, que han dissenyat projectes, construït maquetes o elaborat murals per tal d'endinsar-se més en la cultura científica.

Així, a Carcassona (Llenguadoc) van muntar el saló Einstein, nom que, si bé honora el científic nascut a Ulm, és l'acrònim d'Exposició, Interassociativa de Ciències, Tècniques i Indústries. Era encoratjador de veure com aquesta ciutat de poc més de 42.000 habitants acollia un saló on les escoles de la zona —i algunes de molt més lluny: una de la Reunió, a l'Índic— mostraven els seus treballs. Nois de set anys a vint-i-dos havien construït un projecte de campanar automatitzat, un paisatge

XAVIER DURAN

lunar o una maqueta del sistema solar. I preguntaven amb interès als curiosos que s'entretienien per l'estand si volien rebre explicacions sobre el projecte.

Els treballs eren ben diversos i s'adaptaven, en ocasions, a les característiques del centre. Així, una escola de cuina explicava els fenòmens químics i físics que es desencadenen en l'elaboració de certs plats. Alguns treballs servien per a entendre les modificacions que l'ésser humà introdueix en el medi i que poden ser catastròfiques uns segles després: una sèrie de maquetes atribuïen a unes construccions que havien alterat la llera d'un riu a l'Estat Mitjà la causa primitiva d'unes inundacions esdevingudes fa pocs anys.

"Fer sortir els científics del laboratori no és fàcil", explica Alain Tournier. Però tampoc no és tan difícil quan es crea un ambient propici. Cadascun des del seu camp de treball col·laborava a oferir una visió popular de la ciència, a base, per exemple, d'un espectacle de química per a nenes.

Però els científics no sols realitzaven activitats, també se sentien cridats per les activitats dels altres. Els primers estudis mostren que el públic que visitava les parades era diferent el

Maqueta d'un paisatge lunar a Carcassona.

Aquesta ciutat de poc més de 42.000 habitants acollia un saló on les escoles de la zona mostraven els seus treballs.

dissabte i el diumenge. El primer dia hi havia molts científics, i el segon hi havia més joves i famílies.

La festa també serveix per a fer conèixer les especialitats de més relleu en certes zones, o el patrimoni natural o científic del territori. Així, mentre a Seta (Llenguadoc) destacaven les recerques sobre el litoral i mostraven el potencial dels centres de recerca en ecologia marina, a Aquitània i al Peirigord molts actes giraven al voltant de la prehistòria. I diverses

ciutats o pobles recordaven científics que hi havien nascut o viscut i que solen ser tan coneguts i reben menys honors que no altres personatges famosos.

Coincidint amb la festa fou presentada la Guia de la Ciència de l'estat francès, que no és pas un llibre que resumeixi les activitats de recerca en aquest estat, sinó un recull dels museus de tema científic, els indrets d'interès i els centres de recerca o indústries que val la pena de visitar. D'aquests 400 punts científics, tècnics i industrials, n'hi ha tres a Catalunya Nord: el museu de prehistòria de Talteüll (Rosselló), l'aquari del Laboratori Aragó de Banyuls de la Marenda (Vallespir) i el forn solar d'Odelló, a Font-romeu (Alta Cerdanya), el més potent del món. D'aquesta forma, s'incentiva

un tipus de turisme que comença a despertar molt d'interès i que es pot complementar amb el turisme ecològic.

La Festa de la Ciència es poposa objectius molt diversos. N'és un el d'acostar la ciència al públic i de fer entendre que la influència de la recerca en la societat obliga a evitar el distanciament. N'és un altre el de fer veure que la ciència no és una disciplina avorrida i que muntar activitats al seu voltant pot ser tan engrescador i divertit com en altres branques de la cultura. N'és el tercer el de mobilitzar els investigadors, de fer-los sortir del seu cau de treball i de posar-los en contacte amb el públic, sobretot jove.

A final de segle les recerques en camps com la biologia o la informàtica cada vegada promouen més interès i esperances, però també susciten més dubtes i temors. El debat, la discussió de les idees ha d'enriquir la reflexió, tant des de dintre del món científic com des de fora, i ha d'acostar diversos camps de la cultura en activitats interdisciplinàries. I, probablement, no hi ha millor manera de fer un acostament que a so de festa, entre experiments que semblen jocs de mans o vehicles espacials de cartró i plàstic. **Xavier Duran**